

УДК 334.7.021

Костянтин Фліссак

Тернопільський національний економічний університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КООПЕРАЦІЙНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Анотація. Розглянуто коопераційні відносини в зовнішньоекономічній діяльності на основі інноваційних підходів, роль інновацій в питаннях формування ефективної системи міжнародних зв'язків.

Ключові слова: коопераційні взаємовідносини, контракт-менеджмент, франчайзинг, стратегічний альянс.

Kostiyanryn Flissak

INNOVATIVE APPROACH TOWARDS COOPERATIVE RELATIONS FORMING IN EXTERNAL ECONOMICAL ACTIVITY ON THE REGIONAL LEVEL

Abstract. Cooperative relations in external economical activity are viewed on the basis of innovative approaches. Role of innovations in effective international links forming is considered.

Постановка проблеми. Економічна ситуація в Україні, яка в значній мірі формується під впливом зовнішніх чинників, вимагає врахування тенденцій та особливостей інтеграційних процесів на конкурентних засадах. Свій внесок на сучасному етапі до цього додала світова фінансова криза. Тому вироблення системи протидії негативному впливу зазначених чинників повинно охоплювати всі рівні – від загальнодержавного до регіонального та місцевого. В числі заходів послаблення кризових явищ та збереження позицій в економічному розвитку все більшого значення набувають інноваційні підходи щодо вирішення актуальних завдань та врегулювання існуючих проблем. Оскільки понад 60% ВВП України формується завдяки експортній діяльності, то особливе значення має як збереження існуючих позицій на зовнішніх ринках, так і завоювання нових. Важливим напрямом такої діяльності або діяльності у зазначеному напрямі є використання можливостей міжнародної кооперації, особливо на міжрегіональному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вказане обумовлює необхідність поглибленого дослідження концептуальних засад організації ефективного співробітництва регіонів (областей) України із закордонними економічними партнерами. Крім того, динамізм ХХІ століття та численні виклики сучасності спричиняють гостру потребу в науковому обґрунтуванні

нових векторів регіональної економічної політики України з використанням наявного досвіду міжнародної кооперації за участю провідних держав світу.

Необхідною, на наш погляд, вбачається потреба у проведенні детальних наукових досліджень щодо питань міжнародної кооперації, підпорядкованих меті налагодження ефективного співробітництва областей, районів та міст України і розташованих в їх межах суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності із зарубіжними партнерами шляхом розробки такої моделі розвитку економічних відносин, яка б в повній мірі забезпечувала реалізацію і захист територіальних і національних інтересів. На жаль, в Україні, як свідчить проведений нами аналіз, при розробці рекомендацій щодо інтеграції економічної системи нашої держави в глобальну економіку з врахуванням регіонального потенціалу практично не використовується інструментарій міжнародної кооперації.

Виклад основного матеріалу. Вироблення інноваційних підходів в питаннях формування ефективної системи міжрегіональних міжнародних коопераційних зв'язків повинно насамперед виходити з того, що функціями міжнародної кооперації є такі як підвищення конкурентоспроможності, оптимізація залучення та використання ресурсів.

При цьому функція підвищення конкурентоспроможності реалізується, по-перше, за рахунок використання кращих та ефективніших конструкторських і технологічних розробок учасників міжнародного і міжрегіонального коопераційного формування (корпорації, консорціуму, акціонерного товариства, спільного підприємства тощо); по-друге, внаслідок залучення в зазначене міжрегіональне міжнародне коопераційне формування підприємств та фірм із значним досвідом зовнішньоекономічної діяльності (у сфері зовнішньої торгівлі товарами, послугами, інтелектуальним продуктом, інвестиційної діяльності); по-третє, за рахунок отримання кінцевої продукції вищої якості внаслідок розподілу виробничих, технологічних та комерційних завдань на підставі досвіду та технічних можливостей учасників коопераційного формування.

Функція оптимізації залучення та використання ресурсів на міжрегіональному рівні проявляється в тому, що відбувається оптимізація формування та використання матеріальних, технічних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсів. Зокрема, вибираються найкращі варіанти залучення фінансово-кредитних ресурсів, створюється можливість отримання конкурентних переваг шляхом використання партнерами, що беруть участь в коопераційних утвореннях, робочої сили в місцевостях з різним рівнем оплати праці.

У числі практично вагомих питань теоретичних аспектів міжнародної кооперації на міжрегіональному рівні є визначення переліку суб'єктів, оскільки в залежності від них формуються відповідні рівні коопераційної взаємодії. Така співпраця між областями та іншими адміністративно-територіальними формуваннями України може бути на рівні:

- суб'єктів підприємницької діяльності (між підприємствами);

- адміністративно-територіальних утворень (наприклад, між областями України, з одної сторони, та з федеральними землями ФРН, кантонами Швейцарії, воєводствами Польщі, з іншої сторони);
- адміністративних одиниць (між містами чи іншими населеними пунктами);
- країн та адміністративно-територіальних утворень (наприклад, практично з початку державної незалежності України здійснюється така співпраця між Федеральною Землею Баварія Федеративної Республіки Німеччина та Україною).

При виробленні механізму та моделі міжрегіонального співробітництва між партнерами різних країн на засадах кооперування важливим є використання відповідних форм кооперації, до яких в міжнародній практиці прийнято відносити:

- 1) ліцензійну угоду – використання авторського права, товарного знака, патенту;
- 2) співробітництво – виготовлення комплексного виробу або його компонента одним із зарубіжних партнерів;
- 3) контракт-менеджмент – передачу одним із партнерів іншому ноу-хау у сфері менеджменту;
- 4) франчайзинг – видачу ліцензії на певну діяльність з наданням додаткової управлінської, маркетингової, технологічної підтримки;
- 5) стратегічний альянс – формальний або неформальний союз, що створюється з метою об'єднання ресурсів для вирішення завдань реорганізації, підвищення ринкової ефективності тощо, або ж досягнення «ефекту масштабу»
- 6) спільне підприємство – одна з поширених форм стратегічного альянсу, що супроводжується створенням нової компанії юридично і економічно самостійними підприємствами;
- 7) багатонаціональна компанія – найбільш «жорстка» форма міжнародного співробітництва, що базується на механізмі акціонерної участі і/або інших способах корпоративного контролю [1, с.89-90; 2, с.132].

Враховуючи певну недорозвиненість міжнародної коопераційної моделі на міжрегіональному рівні на сучасному етапі та розуміючи необхідність її формування, вважаємо доцільним передбачити в цьому процесі такі основні складові елементи та етапи, які б передбачали наступну логіку розробки основ та елементної бази:

- формування пакету цілей кооперування;
- вироблення концепції міжрегіональної коопераційної моделі;
- побудову коопераційної моделі з можливістю застосування в різних сферах діяльності у площині внутрішньої економіки та на зовнішніх ринках.

При цьому було б доцільним запровадити апробовану і ефективно використовувану в німецькій економіці систематизацію цілей кооперації на основних засадах концепції міжнародної коопераційної моделі німецької економіки [3, с.348-352], яка передбачає: аналіз ринку; аналіз стану основ

кооперації у її потенційних учасників; встановлення здатності до функціонування координаційного центру кооперування; визначення цілей системи кооперації; формування програми кооперації; фінансування і фінансову допомогу; договірну систему; запровадження і здійснення кооперації.

При формуванні міжрегіональної коопераційної моделі аналіз ринку за споживачами повинен охоплювати демографічні дані, структуру попиту, структуру видатків, зразки поведінки і звичаї покупців, тенденції менталітету (у відповідних регіонах та країнах), типології споживачів. Важливе значення при цьому надаємо аналізу конкурентів, який включає такі моменти, як позицію конкурентів на ринку та їх імідж, програму діяльності, типи конкурентних підприємств, структурні дані щодо їх діяльності. Особливу увагу слід приділяти вивченню розвитку напрямів поведінки і стратегії конкурентів (в тому числі агресивні стратегії і захисні стратегії).

Самостійною складовою частиною аналізу ринку в концепції формування міжрегіональної коопераційної моделі розглядаємо аналіз інформаційної бази щодо постачальників. Сюди слід відносити аналіз ринкової позиції та іміджу відповідних постачальників, програми їх діяльності, системи збуту, структурних даних. Окремими об'єктами аналізу на даному етапі є розвиток напрямів поведінки і стратегії постачальників (виділення агресивних та захисних стратегій), а також їх готовність до кооперації, яка розкладається на схильність до кооперування, відсутність схильності до кооперування і інтенсивність співробітництва з кооперованою системою.

Здійснення екстраполяцій в концепції міжрегіональної коопераційної моделі передбачає визначення проєкцій щодо, по-перше, напрямів розвитку споживачів, по-друге, напрямів розвитку конкурентів, по-третє, напрямів розвитку постачальників.

Висновки. В Тернопільській області на даний час створено достатнє підґрунтя для формування коопераційних взаємовідносин в зовнішньоекономічній діяльності на регіональному рівні. Зокрема, протягом останніх років забезпечувалась реалізація обласної Програми зовнішньоекономічного розвитку на період 2005-2008 років. При цьому забезпечено подальший розвиток міжнародного регіонального співробітництва області з адміністративно-територіальними утвореннями іноземних держав; зросла активність суб'єктів господарювання області у сфері налагодження іноземної інвестиційної та торговельно-економічної співпраці, їх виходу на європейські ринки; відбулись значні зрушення по напрямку реалізації державної політики європейської інтеграції України.

Слід підкреслити, що європейський вектор розвитку області став пріоритетним: розвиток співробітництва з регіонами країн-членів ЄС визначено найважливішою складовою забезпечення реалізації курсу України на європейську інтеграцію. У напрямку налагодження міжнародного міжрегіонального співробітництва області у квітні 2007 р. між

Тернопільською облдержадміністрацією та Таурагським повітом Литовської Республіки підписано рамкову угоду про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво. Це була перша угода, укладена з регіональним адміністративно-територіальним формуванням країни-члена Європейського Союзу. У вересні 2007 р. в м. Тернополі було парафоровано угоду про міжрегіональне співробітництво між Тернопільською областю та Підкарпатським воєводством Польщі. З укладенням зазначених угод активізувалось двостороннє міжрегіональне співробітництво Тернопільщини із закордонними партнерами регіонального рівня. А вивчення особливостей туристично-рекреаційного потенціалу області дало підстави досягнути домовленостей про поглиблення двостороннього співробітництва вже на районному рівні.

Опрацювання питань підвищення ефективності використання фондів Європейського Союзу в рамках програми сусідства «Україна – Польща – Білорусь» дозволили визначити конкретні проекти у сфері міжнародного співробітництва та представлення туристичного і культурного надбання області.

Активними щодо налагодження економічної співпраці, особливо на європейському напрямку, стали контакти з Великопольським воєводством Польщі та Слівенською областю Болгарії. Поглибленню культурного розвитку Тернопільщини та налагодженню міжрегіонального співробітництва сприяє меморандум про співпрацю між обласною державною адміністрацією, Тернопільською обласною радою та Національною радою української національної меншини Республіки Сербія.

У процесі налагодження співробітництва Тернопільської області з регіональними структурами Боснії та Герцоговини, Грецької Республіки, Італійської Республіки та Республіки Ватикан, Королівства Данії, Литовської Республіки, Нідерландів, Республіки Білорусь, Польщі та Сербії, Румунії, Соціалістичної Республіки В'єтнам та Федеративної Республіки Німеччина, Королівства Швеції охоплювався і охоплюється широкий спектр актуальних питань міжнародної співпраці області в головних сферах, зокрема, щодо розвитку білатерального торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва. У полі зору зовнішньоекономічних інтересів області такі галузі як аграрний сектор економіки, промислове та сільськогосподарське машинобудування, сфера теплоенергетики, біоенергоресурсів із відновлювальних джерел енергії, впровадження сучасних технологій в розвитку агропромислової інфраструктури, залучення міжнародної технічної допомоги з фондів Європейського Союзу в соціальну та гуманітарну сфери, у розвиток економіки та інфраструктури області; вивчення політики Європейського Союзу в галузі безперервного професійного навчання на виробництві. Проявляють зацікавленість до налагодження міжрегіональних економічних контактів представники підприємницького сектору та бізнесу Великобританії, Ізраїлю, Індії, Індонезії, Італійської Республіки, Камеруну, Словенії, Угорщини, Франції, Чехії та Швейцарії.

Література.

1. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми. - Тернопіль, Лілея, 1997. - 292 с.
2. Міжнародний бізнес: Підручник. / За ред. д.е.н., проф. В.А.Вергуна – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2007. – 499 с.
3. Пивоваров С.Э., Тарасевич Л.С., Майзель А.И. Международный менеджмент. 3-е изд. – СПб.: Питер, 2005. – 656 с.
4. Яцура В.В., Мисик В.І., Основи менеджменту. Навчальний посібник. - Львів: Літопис, 2000. - 157 с.
5. Tietz, B. Das Kontraktmarketing als Kooperationsmodell / von Bruno Tietz; Günter Mathieu. – Köln, Berlin, Bonn, München: Heymann, 1979, S. 306 – 307.

REFERENCES

1. Andrushkiv B. M., Kuzmin O. Ye. Principles of Management: methodological principles and practical tools [Osnovy menedzhmentu: metodolohichni polozhennia ta prykladni mekhanizmy], Ternopil, Lileia Publ., 1997, 292 p.
2. Verhuna V. A International Business [Mizhnarodnyi biznes]. Kyiv, Kyiv University Publ., 2007, 499 p.
3. Pivovarov S. Je., Tarasevich L.S., Majzel' A.I. International Management. [Mezhdunarodnyj menedzhment]. Piter, St. Petersburg. Publ, 2005, 656 p.
4. Yatsura V. V., Mysyk V. I., Principles of Management [Osnovy menedzhmentu]. Lviv, Chronicle Publ., 2000, 157 p.
5. Tietz, B. Das Kontraktmarketing als Kooperationsmodell / von Bruno Tietz; Günter Mathieu. – Köln, Berlin, Bonn, München: Heymann, 1979, pp. 306 – 307.

УДК 334.7.021

Костянтин Фліссак

Тернопільський національний економічний університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КООПЕРАЦІЙНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Анотація. Розглянуто коопераційні відносини в зовнішньоекономічній діяльності на основі інноваційних підходів, роль інновацій в питаннях формування ефективної системи міжнародних зв'язків.

Ключові слова: коопераційні взаємовідносини, контракт-менеджмент, франчайзинг, стратегічний альянс.

Kostyantyn Flissak

INNOVATIVE APPROACH TOWARDS COOPERATIVE RELATIONS FORMING IN EXTERNAL ECONOMICAL ACTIVITY ON THE REGIONAL LEVEL

Abstract. Cooperative relations in external economical activity are viewed on the basis of innovative approaches. Role of innovations in effective international links forming is considered.

Постановка проблеми. Економічна ситуація в Україні, яка в значній мірі формується під впливом зовнішніх чинників, вимагає врахування тенденцій та особливостей інтеграційних процесів на конкурентних засадах. Свій внесок на сучасному етапі до цього додала світова фінансова криза. Тому вироблення системи протидії негативному впливу зазначених чинників повинно охоплювати всі рівні – від загальнодержавного до регіонального та місцевого. В числі заходів послаблення кризових явищ та збереження позицій в економічному розвитку все більшого значення набувають інноваційні підходи щодо вирішення актуальних завдань та врегулювання існуючих проблем. Оскільки понад 60% ВВП України формується завдяки експортній діяльності, то особливе значення має як збереження існуючих позицій на зовнішніх ринках, так і завоювання нових. Важливим напрямом такої діяльності або діяльності у зазначеному напрямі є використання можливостей міжнародної кооперації, особливо на міжрегіональному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вказане обумовлює необхідність поглибленого дослідження концептуальних засад організації ефективного співробітництва регіонів (областей) України із закордонними економічними партнерами. Крім того, динамізм ХХІ століття та численні виклики сучасності спричиняють гостру потребу в науковому обґрунтуванні

нових векторів регіональної економічної політики України з використанням наявного досвіду міжнародної кооперації за участю провідних держав світу.

Необхідною, на наш погляд, вбачається потреба у проведенні детальних наукових досліджень щодо питань міжнародної кооперації, підпорядкованих меті налагодження ефективного співробітництва областей, районів та міст України і розташованих в їх межах суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності із зарубіжними партнерами шляхом розробки такої моделі розвитку економічних відносин, яка б в повній мірі забезпечувала реалізацію і захист територіальних і національних інтересів. На жаль, в Україні, як свідчить проведений нами аналіз, при розробці рекомендацій щодо інтеграції економічної системи нашої держави в глобальну економіку з врахуванням регіонального потенціалу практично не використовується інструментарій міжнародної кооперації.

Виклад основного матеріалу. Вироблення інноваційних підходів в питаннях формування ефективної системи міжрегіональних міжнародних коопераційних зв'язків повинно насамперед виходити з того, що функціями міжнародної кооперації є такі як підвищення конкурентоспроможності, оптимізація залучення та використання ресурсів.

При цьому функція підвищення конкурентоспроможності реалізується, по-перше, за рахунок використання кращих та ефективніших конструкторських і технологічних розробок учасників міжнародного і міжрегіонального коопераційного формування (корпорації, консорціуму, акціонерного товариства, спільного підприємства тощо); по-друге, внаслідок залучення в зазначене міжрегіональне міжнародне коопераційне формування підприємств та фірм із значним досвідом зовнішньоекономічної діяльності (у сфері зовнішньої торгівлі товарами, послугами, інтелектуальним продуктом, інвестиційної діяльності); по-третє, за рахунок отримання кінцевої продукції вищої якості внаслідок розподілу виробничих, технологічних та комерційних завдань на підставі досвіду та технічних можливостей учасників коопераційного формування.

Функція оптимізації залучення та використання ресурсів на міжрегіональному рівні проявляється в тому, що відбувається оптимізація формування та використання матеріальних, технічних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсів. Зокрема, вибираються найкращі варіанти залучення фінансово-кредитних ресурсів, створюється можливість отримання конкурентних переваг шляхом використання партнерами, що беруть участь в коопераційних утвореннях, робочої сили в місцевостях з різним рівнем оплати праці.

У числі практично вагомих питань теоретичних аспектів міжнародної кооперації на міжрегіональному рівні є визначення переліку суб'єктів, оскільки в залежності від них формуються відповідні рівні коопераційної взаємодії. Така співпраця між областями та іншими адміністративно-територіальними формуваннями України може бути на рівні:

- суб'єктів підприємницької діяльності (між підприємствами);

- адміністративно-територіальних утворень (наприклад, між областями України, з одної сторони, та з федеральними землями ФРН, кантонами Швейцарії, воєводствами Польщі, з іншої сторони);
- адміністративних одиниць (між містами чи іншими населеними пунктами);
- країн та адміністративно-територіальних утворень (наприклад, практично з початку державної незалежності України здійснюється така співпраця між Федеральною Землею Баварія Федеративної Республіки Німеччина та Україною).

При виробленні механізму та моделі міжрегіонального співробітництва між партнерами різних країн на засадах кооперування важливим є використання відповідних форм кооперації, до яких в міжнародній практиці прийнято відносити:

- 1) ліцензійну угоду – використання авторського права, товарного знака, патенту;
- 2) співробітництво – виготовлення комплексного виробу або його компонента одним із зарубіжних партнерів;
- 3) контракт-менеджмент – передачу одним із партнерів іншому ноу-хау у сфері менеджменту;
- 4) франчайзинг – видачу ліцензії на певну діяльність з наданням додаткової управлінської, маркетингової, технологічної підтримки;
- 5) стратегічний альянс – формальний або неформальний союз, що створюється з метою об'єднання ресурсів для вирішення завдань реорганізації, підвищення ринкової ефективності тощо, або ж досягнення «ефекту масштабу»
- 6) спільне підприємство – одна з поширених форм стратегічного альянсу, що супроводжується створенням нової компанії юридично і економічно самостійними підприємствами;
- 7) багатонаціональна компанія – найбільш «жорстка» форма міжнародного співробітництва, що базується на механізмі акціонерної участі і/або інших способах корпоративного контролю [1, с.89-90; 2, с.132].

Враховуючи певну недорозвиненість міжнародної коопераційної моделі на міжрегіональному рівні на сучасному етапі та розуміючи необхідність її формування, вважаємо доцільним передбачити в цьому процесі такі основні складові елементи та етапи, які б передбачали наступну логіку розробки основ та елементної бази:

- формування пакету цілей кооперування;
- вироблення концепції міжрегіональної коопераційної моделі;
- побудову коопераційної моделі з можливістю застосування в різних сферах діяльності у площині внутрішньої економіки та на зовнішніх ринках.

При цьому було б доцільним запровадити апробовану і ефективно використовувану в німецькій економіці систематизацію цілей кооперації на основних засадах концепції міжнародної коопераційної моделі німецької економіки [3, с.348-352], яка передбачає: аналіз ринку; аналіз стану основ

кооперації у її потенційних учасників; встановлення здатності до функціонування координаційного центру кооперування; визначення цілей системи кооперації; формування програми кооперації; фінансування і фінансову допомогу; договірну систему; запровадження і здійснення кооперації.

При формуванні міжрегіональної коопераційної моделі аналіз ринку за споживачами повинен охоплювати демографічні дані, структуру попиту, структуру видатків, зразки поведінки і звичаї покупців, тенденції менталітету (у відповідних регіонах та країнах), типології споживачів. Важливе значення при цьому надаємо аналізу конкурентів, який включає такі моменти, як позицію конкурентів на ринку та їх імідж, програму діяльності, типи конкурентних підприємств, структурні дані щодо їх діяльності. Особливу увагу слід приділяти вивченню розвитку напрямів поведінки і стратегії конкурентів (в тому числі агресивні стратегії і захисні стратегії).

Самостійною складовою частиною аналізу ринку в концепції формування міжрегіональної коопераційної моделі розглядаємо аналіз інформаційної бази щодо постачальників. Сюди слід відносити аналіз ринкової позиції та іміджу відповідних постачальників, програми їх діяльності, системи збуту, структурних даних. Окремими об'єктами аналізу на даному етапі є розвиток напрямів поведінки і стратегії постачальників (виділення агресивних та захисних стратегій), а також їх готовність до кооперації, яка розкладається на схильність до кооперування, відсутність схильності до кооперування і інтенсивність співробітництва з кооперованою системою.

Здійснення екстраполяцій в концепції міжрегіональної коопераційної моделі передбачає визначення проєкцій щодо, по-перше, напрямів розвитку споживачів, по-друге, напрямів розвитку конкурентів, по-третє, напрямів розвитку постачальників.

Висновки. В Тернопільській області на даний час створено достатнє підґрунтя для формування коопераційних взаємовідносин в зовнішньоекономічній діяльності на регіональному рівні. Зокрема, протягом останніх років забезпечувалась реалізація обласної Програми зовнішньоекономічного розвитку на період 2005-2008 років. При цьому забезпечено подальший розвиток міжнародного регіонального співробітництва області з адміністративно-територіальними утвореннями іноземних держав; зросла активність суб'єктів господарювання області у сфері налагодження іноземної інвестиційної та торговельно-економічної співпраці, їх виходу на європейські ринки; відбулись значні зрушення по напрямку реалізації державної політики європейської інтеграції України.

Слід підкреслити, що європейський вектор розвитку області став пріоритетним: розвиток співробітництва з регіонами країн-членів ЄС визначено найважливішою складовою забезпечення реалізації курсу України на європейську інтеграцію. У напрямку налагодження міжнародного міжрегіонального співробітництва області у квітні 2007 р. між

Тернопільською облдержадміністрацією та Таурагським повітом Литовської Республіки підписано рамкову угоду про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво. Це була перша угода, укладена з регіональним адміністративно-територіальним формуванням країни-члена Європейського Союзу. У вересні 2007 р. в м. Тернополі було парафовано угоду про міжрегіональне співробітництво між Тернопільською областю та Підкарпатським воєводством Польщі. З укладенням зазначених угод активізувалось двостороннє міжрегіональне співробітництво Тернопільщини із закордонними партнерами регіонального рівня. А вивчення особливостей туристично-рекреаційного потенціалу області дало підстави досягнути домовленостей про поглиблення двостороннього співробітництва вже на районному рівні.

Опрацювання питань підвищення ефективності використання фондів Європейського Союзу в рамках програми сусідства «Україна – Польща – Білорусь» дозволили визначити конкретні проекти у сфері міжнародного співробітництва та представлення туристичного і культурного надбання області.

Активними щодо налагодження економічної співпраці, особливо на європейському напрямку, стали контакти з Великопольським воєводством Польщі та Слівенською областю Болгарії. Поглибленню культурного розвитку Тернопільщини та налагодженню міжрегіонального співробітництва сприяє меморандум про співпрацю між обласною державною адміністрацією, Тернопільською обласною радою та Національною радою української національної меншини Республіки Сербія.

У процесі налагодження співробітництва Тернопільської області з регіональними структурами Боснії та Герцоговини, Грецької Республіки, Італійської Республіки та Республіки Ватикан, Королівства Данії, Литовської Республіки, Нідерландів, Республіки Білорусь, Польщі та Сербії, Румунії, Соціалістичної Республіки В'єтнам та Федеративної Республіки Німеччина, Королівства Швеції охоплювався і охоплюється широкий спектр актуальних питань міжнародної співпраці області в головних сферах, зокрема, щодо розвитку білатерального торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва. У полі зору зовнішньоекономічних інтересів області такі галузі як аграрний сектор економіки, промислове та сільськогосподарське машинобудування, сфера теплоенергетики, біоенергоресурсів із відновлювальних джерел енергії, впровадження сучасних технологій в розвитку агропромислової інфраструктури, залучення міжнародної технічної допомоги з фондів Європейського Союзу в соціальну та гуманітарну сфери, у розвиток економіки та інфраструктури області; вивчення політики Європейського Союзу в галузі безперервного професійного навчання на виробництві. Проявляють зацікавленість до налагодження міжрегіональних економічних контактів представники підприємницького сектору та бізнесу Великобританії, Ізраїлю, Індії, Індонезії, Італійської Республіки, Камеруну, Словенії, Угорщини, Франції, Чехії та Швейцарії.

Література.

1. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми. - Тернопіль, Лілея, 1997. - 292 с.
2. Міжнародний бізнес: Підручник. / За ред. д.е.н., проф. В.А.Вергуна – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2007. – 499 с.
3. Пивоваров С.Э., Тарасевич Л.С., Майзель А.И. Международный менеджмент. 3-е изд. – СПб.: Питер, 2005. – 656 с.
4. Яцура В.В., Мисик В.І., Основи менеджменту. Навчальний посібник. - Львів: Літопис, 2000. - 157 с.
5. Tietz, B. Das Kontraktmarketing als Kooperationsmodell / von Bruno Tietz; Günter Mathieu. – Köln, Berlin, Bonn, München: Heymann, 1979, S. 306 – 307.

REFERENCES

1. Andrushkiv B. M., Kuzmin O. Ye. Principles of Management: methodological principles and practical tools [Osnovy menedzhmentu: metodolohichni polozhennia ta prykladni mekhanizmy], Ternopil, Lileia Publ., 1997, 292 p.
2. Verhuna V. A International Business [Mizhnarodnyi biznes]. Kyiv, Kyiv University Publ., 2007, 499 p.
3. Pivovarov S. Je., Tarasevich L.S., Majzel' A.I. International Management. [Mezhdunarodnyj menedzhment]. Piter, St. Petersburg. Publ, 2005, 656 p.
4. Yatsura V. V., Mysyk V. I., Principles of Management [Osnovy menedzhmentu]. Lviv, Chronicle Publ., 2000, 157 p.
5. Tietz, B. Das Kontraktmarketing als Kooperationsmodell / von Bruno Tietz; Günter Mathieu. – Köln, Berlin, Bonn, München: Heymann, 1979, pp. 306 – 307.